

Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg

Jaarverslag 2006

Programma van activiteiten 2007 en 2008

Het bestuur van de vereniging AWLV is sinds de algemene ledenvergadering van 22 maart 2006 als volgt samengesteld:

dhr. C.A. van der Brugge	voorzitter
dhr. mr R.L. Hirschel	secretaris
mevr. drs J. Hees	penningmeester
	veldwerkleider
mevr. drs A.E. Oostdijk	coördinator public relations
mevr. ir T. Kiers	algemeen

I. ALGEMEEN

Het jaar 2006 gaat de geschiedenis in als het jaar waarin eindelijk het langverwachte boek over Forum Hadriani is verschenen. Hoewel de verschijning van dit boek niet direct een activiteit was van de vereniging als zodanig waren wel verschillende leden heel nauw bij de totstandkoming ervan betrokken, hetzij als projectleider, auteur of redacteur.

Wat het veldwerk betreft, er zijn enkele kleinschalige onderzoekjes geweest op terreinen die door het bevoegde gezag waren vrijgegeven. Op de woensdagavonden is een groot deel van de vondsten van de opgraving uit 2005 op Forum Hadriani door BAAC BV geïnventariseerd en bekeken. Verder is voortgegaan met het ordenen van het archief.

Het ledenaantal is ongeveer gelijk gebleven. Dankzij Open Monumentendag konden wij 4 nieuwe leden bijschrijven, doch daar staat tegenover dat er ook enkele oudere leden zijn overleden en dat door een actief debiteurenbeleid enkele niet betalende leden als zodanig zijn geschrapt.

Het bestuur was per 1 januari 2006 als volgt samengesteld:

Voorzitter: vacant;

Vice-voorzitter: Toine van Wieringen;

Secretaris: Robert Hirschel;

Penningmeester/veldwerkleider: Wilco de Jonge;

Coördinator public relations: Alexandra Oostdijk.

Na de algemene ledenvergadering van 22 maart 2006 was de samenstelling van het bestuur:

Voorzitter: Kees van der Brugge;

Secretaris: Robert Hirschel;

Penningmeester: Joanneke Hees;

Coördinator public relations: Alexandra Oostdijk;

Lid: Titia Kiers.

De functie van veldwerkleider wordt tijdelijk door Joanneke Hees vervuld.

Het bestuur is achtmaal in vergadering bijeengekomen.

De huisvesting is redelijk op orde. De bron van de lekkages van het plafond is nog niet getraceerd. Dit jaar zijn wij voor het eerst geconfronteerd met een poging tot inbraak, althans met een ernstige vernieling: Twee extra versterkte ruiten (draadglas) zijn met grof geweld kapot geslagen.

Dankzij de goede ruimte krijgt de werkgroep regelmatig het verzoek van de regionale afdeling Den Haag en omstreken van de AWN of zij er een lezing of een vergadering kan houden.

Daar de werkruimte in de tijd dat daar nog een wijkcentrum was gevestigd, werd gebruikt als stemlokaal, is met de gemeente afgesproken dat dat gebruik zou worden bestendig. Zodoende is dit jaar de werkruimte zowel voor de gemeenteraadsverkiezing als voor de Tweede Kamerverkiezing als stemlokaal gebruikt.

Dit jaar is begonnen met het herinrichten van het depot van de voormalige Archeologische Werkgroep Leidschendam in Leidschendam.

II. DE ARCHEOLOGISCHE KERNACTIVITEITEN

1. Onderzoek en begeleiding in het veld

Algemeen

Wat het veldwerk betreft, 2006 is een rustig jaar geweest. Voor een belangrijk deel vindt dat zijn oorzaak in het feit dat veel archeologisch (voor)onderzoek tegenwoordig wordt uitbesteed aan en dient te gebeuren door archeologische bedrijven. De AWLV mag in feite alleen daar in actie komen waar de archeologische verwachting nagenoeg nihil is en waar om die reden het betrokken terrein door de bevoegde autoriteit is vrijgegeven. Dit heeft geresulteerd in een waarneming en het op twee locaties graven van een of meer proefsleuven.

	Locatie	Aanleiding	Zelfstandige AWLV-actie	Ondersteuning van professionele archeologen
1.	Rodelaan	Woningbouw	1 Proefsleuf	
2.	Veurselaan (Cartouche)	Aanleg ondergrondse kleedruimte		Waarneming
3.	Frekeweg	Woningbouw met parkeergarage	2 Proefsleuven	

Dankzij de in het verleden opgebouwde contacten bestaat er echter meestal wel een mogelijkheid om beroepsarcheologen een handje te helpen. Dat het ook anders kan, laat het graven van een proefsleuf aan de Frekeweg zien (zie hieronder). Daarnaast wordt regelmatig aan archeologische bedrijven lokale informatie verstrekt.

1. Proefsleuf Rodelaan te Voorburg

Daar de provincie Zuid-Holland een negatief selectiebesluit had genomen voor een terrein aan de Rodelaan tussen de Broeksloot en het Veurselaantje, dat wil zeggen het terrein had vrijgegeven voor nieuwbouw, heeft de AWLV toestemming gekregen om daar op 7 februari een proefsleuf te graven. De aanleiding voor dit onderzoek betrof de voorgenomen verkoop van de grond voor de bouw van enkele woningen. Het onderzoek werd uitgevoerd onder leiding van Joanneke Hees. De gedane vondsten waren niet erg bijzonder, voornamelijk postmiddeleeuws aardewerk en puin. Op enkele plaatsen werden houten palen aangetroffen die in het zand waren geslagen, maar zij leken niet in lijn te staan. Hier en daar leek sprake te zijn van turfwinning. Eventuele prehistorische vondsten die hier op de strandwal mogelijk waren geweest, zijn niet gedaan.

2. Waarneming Cartouche te Voorburg

In verband met de aanleg van ondergrondse kleedruimten voor de hockeyvereniging Cartouche aan de Veurselaan 103-109 (Oost-Duijvesteijn) zijn door een aannemingsbedrijf uit Brabant damwanden aangebracht. Op woensdag 1 maart waren 2 leden van de AWLV aanwezig toen de toplaag tot een diepte van ca. 0,8 m werd verwijderd. De uitkomende grond bevatte opvallend weinig scherven. Er zijn geen metaalvondsten gedaan. Verrassend was dat in de bodem veenbanen werden gevonden, wat impliceert dat er veenwinning heeft plaatsgevonden. Op donderdag 2 maart zijn de graafwerkzaamheden door RAAP BV begeleid.

3. Proefsleuven Frekeweg te Leidschendam

Ook voor het terrein aan de Frekeweg waar een oude boerderij en een gezinsvervangend tehuis plaats moeten maken voor nieuwbouw met een parkeergarage had de provincie Zuid-Holland een negatief selectiebesluit genomen. De door RAAP BV op verzoek van de gemeente uitgevoerde boringen hadden geen belangrijke archeologische indicatoren aan het licht gebracht. Vanwege de ligging van het terrein tussen twee strandwallen in leek het voor de AWLV toch interessant genoeg om aansluitend

aan de bodemsanering ter plekke op vrijdag 13 oktober 2 proefsleuven te graven. Het onderzoek is de volgende dag voortgezet.

De resultaten waren boven verwachting. De proefsleuf lag precies tussen 2 strandwallen in waar zich een venige depressie bevond. In deze depressie werden verschillende stukken bewerkte vuursteen aangetroffen, enkele scherven aardewerk en heel veel dierlijke botten. Op de flanken van de strandwal was vaag nog een bewoningslaag te herkennen. Gezien de aard van het gevonden materiaal werd dit al gauw gedateerd als afkomstig uit de zogenaamde Vlaardingenperiode, een periode waaruit elders in Leidschendam (onder andere de Prinsenhof) ook materiaal was aangetroffen. Deze datering is later bevestigd door specialisten van de Universiteit van Groningen. Tijdens het onderzoek heeft de AWLV heel veel steun ondervonden van beroepsarcheologen van RAAP BV die in hun vrije tijd hebben geholpen met het inmeten van de vondsten, het tekenen van de profielen en het maken van foto's. In 2007 vindt een vervolgonderzoek plaats. WoonInvest en de bouwer zullen de AWLV gelegenheid geven om een nader onderzoek uit te voeren als de bouwput is aangelegd.

2. Vondstverwerking

Ter ondersteuning van BAAC BV en als leerobject heeft de AWLV ook dit jaar nog een groot deel van de aan vondstverwerking bestede tijd gebruikt voor het sorteren, inventariseren en ompakken van het aardewerk dat tijdens de opgraving van zomer 2005 op Forum Hadriani is gevonden.

Voorts is het materiaal gewassen dat uit de proefsleuven aan de Frekeweg is gekomen. Een deel van het materiaal is gedetermineerd door aardewerk- en vuursteenspecialisten van de Universiteit van Groningen.

Op de werkavonden zijn zo'n 8-10 leden aanwezig.

3. Overige activiteiten

Met het oog op de vervaardiging van een cultuurhistorische kaart voor de gemeente Leidschendam-Voorburg heeft de AWLV archeologische informatie geleverd aan Bilan, het bureau dat daartoe opdracht van de gemeente heeft ontvangen.

III. VOORLICHTING EN EDUCATIE

1. Gegeven lezingen

Dit verslagjaar zijn er door ons (aspirant-)bestuurslid Joanneke Hees 6 lezingen gegeven zowel binnen de gemeente als daarbuiten. Ook door onze veldwerkleider Wilco de Jonge is een lezing gegeven.

8 februari	“De opgravingen van Reuvens op Arentsburg” voor Leids Historisch Dispuut H.P.G. Quack, Leiden.
6 maart	“Forum Hadriani” voor Schouten & De Jong Projectontwikkeling, Voorburg.
7 maart	“Forum Hadriani” voor de Probus, Voorburg.
30 maart	“Forum Hadriani” voor de personeelsvereniging senioren van de gemeente Leidschendam-Voorburg
12 april	“Forum Hadriani” voor de AWN afdeling Zuid-Veluwe en Oost-Gelderland, Arnhem.
25 september	“Forum Hadriani” voor de Rotary Voorburg-Vliet, Leidschendam.
15 november	“Forum Hadriani” voor de koffi club Fontein + (Fonteinkerk), Voorburg.

2. Rondleidingen

- a. Op de door Museum Swaensteyn georganiseerde Romeinendag, zondag 19 maart, achter wijkcentrum Agora is een rondleiding verzorgd door park Arentsburgh door de oud-voorzitter van de AWV Jean-Luc Marcillaud.
- b. Op Open Monumentendag, zaterdag 9 september, heeft de voormalige veldwerkleider van de AWLV en projectleider voor het boek over Forum Hadriani, Wilco de Jonge, een rondleiding verzorgd in park Arentsburgh.

3. Lessen aan scholen

Dit jaar is slechts een les over archeologie verzorgd en dan nog wel voor een school buiten de gemeente. Het betrof een les op 20 april voor groep 5 van Basisschool De Achtbaan te Voorhout door Joanneke Hees.

4. Evenementen

- a. Tijdens de Romeinendag op zondag 19 maart achter wijkcentrum Agora heeft de AWLV een kraam bemand en voorlichting gegeven over archeologie in het algemeen en de Romeinse bewoning van Voorburg in het bijzonder.
- b. Op Open Monumentendag, zaterdag 9 september, heeft de AWLV traditiegetrouw gezorgd voor historisch verantwoorde hapjes in “Herberg de Swaen” in de kelder van Huize Swaensteyn. In een kraam buiten Huize Swaensteyn in de Herenstraat werd informatie verstrekt over de vereniging.
- c. Op maandag 16 oktober vond in het provinciehuis van Zuid-Holland de presentatie plaats van het boek over Forum Hadriani. Aan dat boek hebben vele leden en oud-leden van de AWLV een bijdrage geleverd.

5. Publicaties

Publicaties van de AWLV zelf

De Nieuwsbrief van de AWLV werd dit jaar slechts 2 keer verspreid. Mede dankzij verspreiding per e-mail wordt een doelgroep bereikt die aanzienlijk ruimer is dan alleen de leden van de AWLV. Het aantal elektronisch verzonden exemplaren bedraagt 140.

Publicaties over archeologie en archeologisch onderzoek met een relatie tot de AWLV

De publiciteit had dit jaar onder meer betrekking op Forum Hadriani, de Romeinendag in Voorburg-West, de verschijning van het boek over Forum Hadriani en de vondst van een deel van de Corbulogracht. Hoewel de AWLV in de meeste gevallen een al dan niet indirecte bijdrage heeft geleverd, gaat het vooral om activiteiten die door anderen zijn georganiseerd of uitgevoerd. De opsomming geeft wel een goed beeld van wat er zich op archeologisch gebied in de gemeente afspeelt.

a. Krantenartikelen

<i>Datum</i>	<i>Krant en titel</i>
19 januari	Voorburgse Courant/Leidschendammer: "Romeinse wielen horen bij ons."
19 januari	Het Krantje: <i>Vragen over verontreiniging en archeologische vondsten. Veel belangstelling voor kavels Rodelaan.</i>
1 februari	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Nieuwbouw op Romeinse grond.</i>
2 februari	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Trekken aan touwen.</i>
2 februari	Het Krantje: <i>Bouw buitenplaats Nieuw Hadriani gestart.</i>
9 februari	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Lezing over opgravingen Hadriani.</i>
9 februari	Het Krantje: <i>Lezing Forum Hadriani in Agora.</i>
23 februari	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeinen bij Pius X.</i>
23 februari	Het Krantje: <i>Romeinse activiteiten in en bij Agora.</i>
2 maart	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Rondleiding over Forum Hadriani.</i>
14 maart	AD/Haagsche Courant: <i>Romeinen voor een dag terug in Forum Hadriani.</i>
15 maart	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Voorburg wordt Forum Hadriani. De Romeinen komen!</i>
16 maart	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Voorburg gaat terug naar Romeinse tijd.</i>
16 maart	Het Krantje: <i>Forum Hadriani terug van weggeweest.</i>
19 maart	AD/Haagsche Courant: <i>Voorburg weer even Forum Hadriani.</i>
20 maart	AD/Haagsche Courant: <i>Romeinse taferelen in centrum Agora.</i>
20 maart	AD/Haagsche Courant: <i>Forum Hadriani komt weer tot leven.</i>
20 maart	AD/Haagsche Courant: <i>Wapengekletter en trompetgeschal.</i>
21 maart	AD/Haagsche Courant: <i>Duivensoep en gevulde dadels tijdens Romeins buffet.</i>
22 maart	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Romeinen terug in Voorburg. "Is die korte nu een gladius?"</i>
22 maart	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Het Romeins verleden.</i>
23 maart	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeinen terug op eigen grond.</i>
23 maart	Het Krantje: <i>Romeinen heroveren oude woonplaats.</i>
23 maart	Het Krantje: <i>Authentiek Romeins buffet in Agora.</i>
30 maart	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Duif en haai op menu Romeinen.</i>
30 maart	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeinse kennisquiz in Museum Swaensteyn.</i>
6 april	Het Krantje: <i>Museumweekend in Swaensteyn.</i>
31 mei	De Telegraaf: <i>Speuren naar Hadrianus.</i>
20 juli	Het Krantje: <i>Oud-wethouder voorzitter archeologische werkgroep. "Opgravingen hebben iets magisch."</i>
10 augustus	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Terug naar de Middeleeuwen? Worstelen met nieuwe spelling.</i>
19 augustus	AD/Haagsche Courant: <i>Haagse regio al zo'n zesduizend jaar bewoond.</i>
14 september	Het Krantje: <i>Zonnige Open Monumentendag.</i>
3 oktober	De Telegraaf: <i>Gracht van Corbulo blootgelegd.</i>
4 oktober	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Voorburgse historie ontbloomt.</i>
5 oktober	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Gracht van Corbulo blootgelegd.</i>
5 oktober	Het Krantje: <i>Bezoek Houtzager aan opgegraven stuk Corbulogracht.</i>
11 oktober	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Geen Voorburgse historie ontbloomt.</i>

Datum	Krant en titel
12 oktober	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeinen belicht. Nieuw boek over Voorburgse geschiedenis.</i>
ca. 16 oktober	Voorburg Insite: <i>Met Forum Hadriani begon 'het hartje van de provincie'.</i>
19 oktober	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Naslagwerk over Forum Hadriani.</i>
19 oktober	Het Krantje: <i>Na maandenlange vertraging: Forum Hadriani eindelijk verkrijgbaar in boekvorm.</i>
20 oktober	De Telegraaf: <i>Forum Hadriani beschreven.</i>
15 november	Nieuwsblad Leidschendam/Voorburg: <i>Over gatenkaas, werelderfgoed en een rijk Romeins verleden.</i>

b. Overgenomen artikelen uit de Nieuwsbrief van de AWLV

Datum	Auteur en publicatie
ca. oktober	Toine van Wieringen, <i>Kogel door de kerk aan de sluis?</i> , Kwadrant 24, nr. 2, 2006, 12-13.
ca. oktober	St. Aloysius basisschool in Monster, <i>Schoolbezoek aan Museum Swaensteyn</i> , Kwadrant 24, nr. 2, 2006, 16-17.
ca. januari '07	Robert Hirschel, <i>Presentatie boek over Forum Hadriani</i> , Kwadrant 24, nr. 3, 2006, 19.
ca. januari '07	Robert Hirschel, <i>Science des pots cassés</i> , Kwadrant 24, nr. 3, 2006, 19-20.
ca. januari '07	Martin van Rijn, <i>Gracht van Corbulo</i> , Kwadrant 24, nr. 3, 2006, 20-24

c. Overige artikelen

Datum	Auteur en publicatie
ca. februari	Martijn Bink, <i>Archeologisch onderzoek naar Forum Hadriani op het Effatha-terrein</i> , Kwadrant 24, nr. 1, 2006, 5-8.

IV. PROGRAMMA VAN ACTIVITEITEN IN 2007 - 2008

De volgende activiteiten genieten een bijzondere prioriteit.

- a. Het doen van waarnemingen en het uitvoeren van kleinschalige archeologische onderzoeken op terreinen die door het bevoegde gezag zijn vrijgegeven. Dankzij in het verleden opgebouwde contacten zal en kan waar nodig worden samengewerkt met beroepsmatig werkzame archeologen zowel bij eigen projecten als bij projecten van derden.
- b. In 2007 en mogelijk ook 2008 zal er voorafgaand aan de bouwactiviteiten op het voormalige Effatha-terrein door derden archeologisch onderzoek worden uitgevoerd. De AWLV hoopt net als in 2005 weer een actieve bijdrage daaraan te kunnen leveren, niet alleen in het veld, doch ook bij de verwerking van het vondstmateriaal.
- c. De ontwikkeling van het gemeentelijk monumentenbeleid zal verder worden ondersteund, daar waar nodig en gewenst, door het verlenen van hand- en spandiensten aan het College van BenW en het gemeentelijk apparaat.
- d. Het leveren van een bijdrage aan het gemeentelijk monumentenboek dat in 2007 moet verschijnen.
- e. Het leveren van een bijdrage aan het symposium over Forum Hadriani dat in november 2007 wordt georganiseerd door de Stichting Monument M.A.C./Forum Hadriani – Voorburg.